

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-50-2>

УДК 316.334:[33:004.94]

*Єременко Д. В., д.е.н.,
професор кафедри економіки і бізнесу
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
denys.yeremenko@tsatu.edu.ua*
*Єременко Л. В., к.психол.н.,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
larysa.yeremenko@tsatu.edu.ua*

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Анотація. Стаття аналізує вплив цифрових технологій, таких як штучний інтелект, цифрові платформи, блокчейн, Інтернет речей, на інституційне середовище. Розглянуто позитивні ефекти та загрози цифровізації економіки. Цифрові технології зменшують транзакційні витрати, руйнуючи існуючі пастки. Інституції тиснуть на цифровими технологіями, змінюються або зникають, утворюючи інституційний вакуум. Вплив цифрових технологій на інституційне середовище може бути прямим та опосередкованим, включаючи цифровізацію інститутів, підвищення ефективності, руйнування старих пасток та виникнення нових. Для коригування та створення нових інститутів пропонується застосовувати принципи інституційного проектування.

Ключові слова: інституційне середовище, цифровізація економіки, штучний інтелект, цифрова платформа, транзакційні витрати, інституційні пастки, інституційний вакуум.

JEL code classification: A14, O33, Z13

Постановка проблеми. Дослідження впливу цифровізації економіки на інституційне середовище почалися порівняно нещодавно, і це почалося практично одночасно з дослідженням самої цифрової економіки. Завдяки розвитку економічної науки цифрову економіку відразу почали вивчати за допомогою методів інституційної економіки. Проте більшість досліджень присвячено вивченню окремих інститутів цифрової економіки та впливу окремих цифрових технологій на інституційне середовище. Тим часом найбільший інтерес представляє вивчення того, як змінюється інституційне середовище, структура інститутів під впливом цифровізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські дослідники дуже активно займаються вивченням впливу цифрових технологій на інституційне середовище. Увесь спектр досліджень можна умовно об'єднати в декілька груп:

- про важливість інституційної трансформації для розвитку цифрової економіки в Україні;
  - про інституційну структуру/інфраструктуру цифрової економіки;
  - про трансформацію існуючих інститутів під впливом цифровізації;
  - про інституційні пастки цифрової економіки.
- Зарубіжні дослідники впливу цифрових технологій на інституціональне середовище відзначають три основні напрямки дослідження:
- вивчення впливу цифрових технологій в рамках концепції інституційно-правової логіки;
  - вплив цифрових технологій на рівень транзакційних витрат;
  - моделювання еволюції цифрової економіки з урахуванням інституційного середовища.

Дослідження впливу цифрових технологій в рамках концепції інституційної логіки проводили К. Frenken та його співавтори. Вони досліджували зростаючу напругу між платформами онлайн-економіки, діючими фірмами, регуляторами та профспілками. Вони використовували структуру інституційної логіки (яка перетинається з теорією інституційних матриць) як аналітичну схему, щоб зрозуміти фундаментальні інституційні проблеми, викликані появою економіки цифрових платформ [11].

Оцінкою правових наслідків впровадження цифрових технологій займався А. R. Garcia. Він вважає, що цифрова економіка повинна бути проаналізована в рамках позитивно-правової основи. Згідно з його точкою зору, створення таких технологій, як штучний інтелект, Інтернет речей, великі дані та інтелектуальна економіка з використанням блокчейну та криптовалют, призводить до появи 6-го виміру прав людини [13].

Друга група робіт присвячена дослідженням впливу цифрових технологій на рівень трансакційних витрат. Досліджувався вплив здійснення заходів з спрощення процедур торгівлі на торговельні витрати в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні з використанням даних глобального огляду ООН. Аналіз показав, що повна реалізація обов'язкових та необов'язкових заходів торговельного спрощення та спрощення торгівлі в рамках Світової торгової організації разом із іншими безпаперовими та транскордонними заходами з спрощення процедур торгівлі (спрощення цифрової торгівлі), за прогнозами, знизить торговельні витрати більше, ніж на 26%, скоротивши міжнародні трансакційні витрати в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні приблизно на 1,2 трлн доларів щороку [10].

Дослідження впливу цифрових платформ на рівень трансакційних витрат на ринку праці провели J. Drahočovil та A. Piasna. Вони зробили висновок, що створення ринку за рахунок зниження операційних витрат і, отже, усунення ринкових збоїв, є ключем до розуміння природи економіки цифрової платформи. Проте одного зниження трансакційних витрат недостатньо для розуміння впливу ринкових рішень на платформи. Процес насправді передбачає перерозподіл витрат або ризиків між учасниками ринку. Результати такого перерозподілу витрат і ризиків опосередковують інститутами або правилами та ринковою владою суб'єктів [9].

Вчені вже в 1993 році досліджували організаційні параметри ієрархії та ринку у світлі підходу оперативних витрат і оцінки впливу інформаційних технологій на трансакції та витрати узгодження. Була запропонована нова на той момент інтерпретація ролі інформаційних технологій у зменшенні витрат на координацію, як спосіб зниження інформаційного потоку, що викликає певні сумніви з сучасної точки зору, оскільки ми вже знаємо, що з розвитком інформаційних технологій інформаційні потоки лише зростають [7].

Моделюванням еволюції цифрової економіки займався F. Landini. У його запропонованій моделі особливості цифрового простору, які розповсюджуються в економіці, виникають в результаті ендогенної адаптації (коеволюції) користувачьких вподобань (культури або, інакше кажучи, інститутів) та дизайну цифрових платформ (цифрових технологій) [14].

Отже, проблема впливу цифровізації економіки на інституційне середовище вивчена з різних сторін, проте потребує більш детального дослідження впливу цифрових технологій на структуру інститутів та їх порівняльну ефективність.

Метою статті є дослідження впливу цифровізації економіки на інституційне середовище, враховуючи специфіку інституційної природи сучасної економіки.

Виклад основного матеріалу. Вплив цифровізації на економіку і на інституційне середовище двозначний, як позитивний, так і негативний. Позитивні ефекти цифровізації можна поділити на дві великі групи: ті, що проявляються на рівні всього суспільства, і ті, які проявляються на рівні окремих компаній і виробництв. Проте цифровізація, окрім позитивних ефектів, несе певні загрози та ризики (рис. 1).

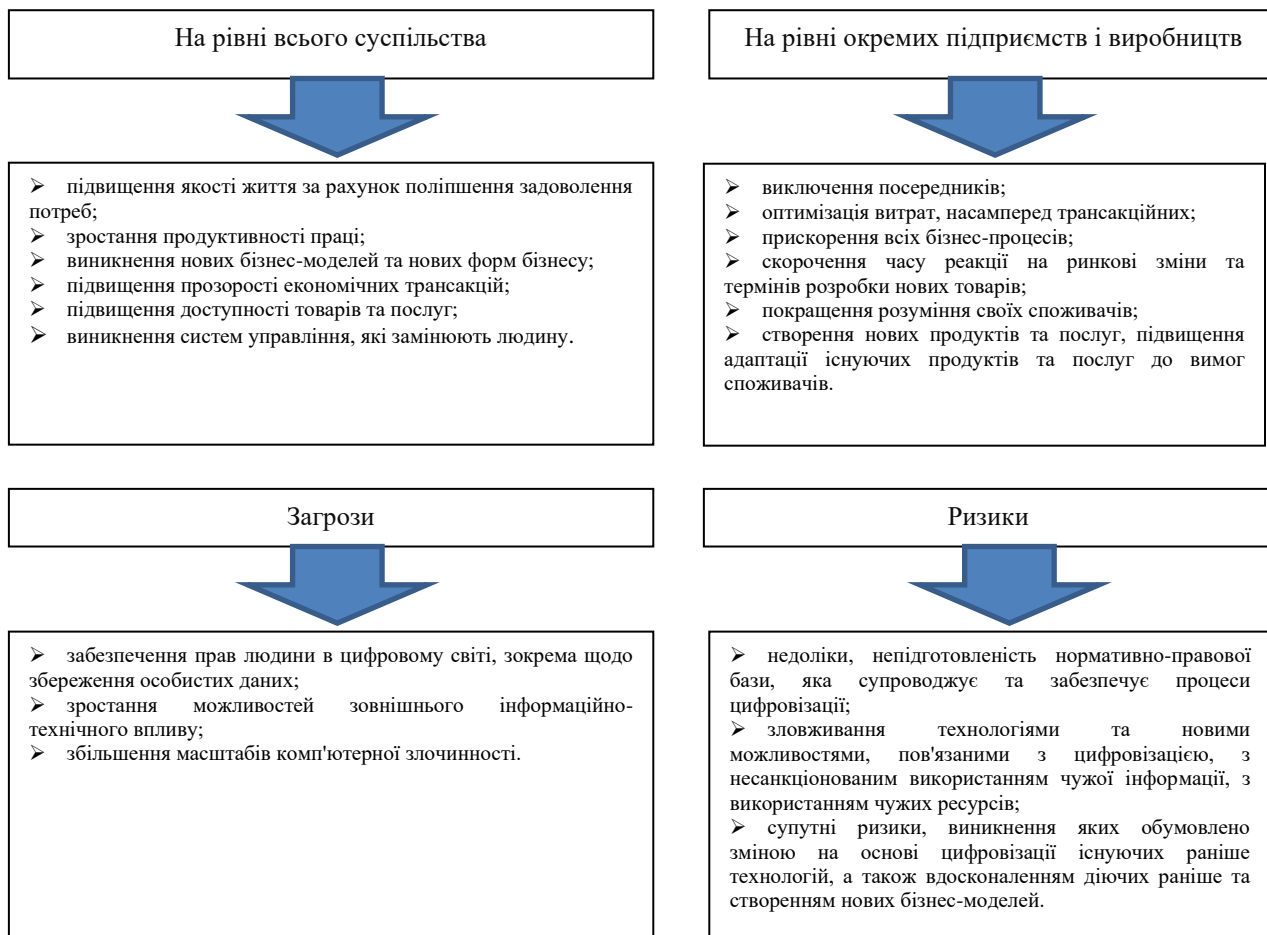

Рис. 1. Загрози, ризики та позитивні ефекти цифровізації економіки

Джерело: складено автором на основі [10–15]

Частина цих ризиків наразі лише потенційна, а інша частина вже реалізувалася у вигляді негативних наслідків цифровізації:

- зменшення загальної кількості робочих місць;
- втрата конкурентоспроможності та частки ринку торгових підприємств через зростання частки онлайн-покупок;
- цифрове шахрайство;
- піратство та поширення шкідливого контенту, під яким розуміється все, що піддається оцифровці;
- поява нечесних користувачів нових послуг, поява яких викликана цифровізацією;
- скорочення робочих місць у зв'язку з заміщенням роботами та автоматами;
- втрата конкурентоспроможності та частки ринку галузей сфери послуг, які можуть надаватися дистанційно (фінансові, бухгалтерські, послуги програмістів тощо) [4].

Напрямки впливу цифровізації на інституційне середовище можна поділити залежно від ступеня впливу: на прямий – зміна норм та правил поведінки під впливом цифрових технологій, і непрямий – зміна норм та правил поведінки внаслідок зміни структури економіки.

Прямий вплив: перехід в онлайн – зміщення взаємодій у цифрове середовище на шкоду реальності; спрощення та полегшення взаємодій; втрата глибини взаємодій.

Непрямий вплив: зміна вподобань у виборі професії; зміна вподобань та вимог до вибору місця проживання; зміна ставлення до освіти.

Можна виділити чотири основні відносно нових цифрових технології: штучний інтелект (у тому числі великі дані), блокчейн (у тому числі криптовалюти), цифрові платформи (у тому числі для спільного використання) та Інтернет речей. Не варто виділяти в окрему категорію «великі дані», оскільки ця технологія в основному ґрунтується на штучному інтелекті, хоча й слабкому. Також не має сенсу виділяти окрему категорію «ділова

економіка», оскільки це не окрема технологія, а лише спосіб використання цифрових платформ. Щодо Інтернету речей, то в принципі його можна віднести цілком до штучного інтелекту, але оскільки ця технологія поєднує в собі елементи інших технологій, наприклад, цифрових платформ, то все-таки варто виділити її в окрему категорію. Крім цього, слід розуміти, що цифрові технології взаємопроникають і доповнюють одна одну, тому межа між ними все часу розмивається.

Основна причина, чому цифрові технології так сильно впливають на інституційне середовище, полягає в тому, що вони дуже суттєво зменшують різноманітні види витрат (як виробничі, так і трансакційні та трансформаційні), що в свою чергу впливає на співвідношення користі і інтересів економічних суб'єктів та підштовхує їх змінювати свою економічну поведінку. Протягом всієї історії людства інститути виступали як механізм, який служив для зменшення трансакційних витрат. Найефективніше інститути знижують витрати на прийняття рішень та витрати на опортуністичну поведінку. Справді, основний механізм зменшення витрат інститутами – це зменшення варіантів вибору за рахунок відкидання або заборони частини з них. Але в сучасних умовах виявляється, що інститути мають конкуренцію у зниженні трансакційних витрат у вигляді цифрових технологій.

В результаті такого потужного зниження трансакційних та трансформаційних витрат цифрові технології сприяють подоланню інституційних пасток, які в свій час виникли через недостатню ефективність інститутів. Наприклад, в Україні довгий час вимагання штрафів за порушення правил дорожнього руху було дуже корупційним, всі були незадоволені складною ситуацією, але нічого не робилося для змін. Це типова ситуація інституційної пастки. Проте з появою дистанційних камер фіксації правопорушень корупція в цій сфері практично зникла.

Отже, спостерігається тенденція до заміщення інститутів цифровими технологіями або цифровими аналогами старих інститутів. Екстраполяція цієї тенденції у майбутнє може призвести до міркувань про наближення «смерті інститутів», тобто їх повної заміни цифровими алгоритмами.

Якщо екстраполювати цю тенденцію в майбутнє, можна говорити про те, що ми стрімко рухаємося до світу майже нульових трансакційних витрат [8]. Якщо це дійсно так, то слід очікувати прояву на практиці дії теореми Коуза, тобто досить ймовірно, що нас чекає швидке й безжальне перерозподілення активів та ресурсів на користь більш ефективних власників.

Насправді вплив цифровізації на структуру інститутів є двозначним: з одного боку, ми спостерігаємо процес відмирання старих інститутів, з іншого боку, відбувається зародження нових, в тому числі й пов'язаних з використанням цифрових технологій.

Як приклади появи нових інститутів під впливом цифровізації можна навести приклад соціальних мереж, що став уже класичним, на базі яких з'явилося багато нових видів діяльності та супутніх інститутів сфери блогерства. Так само і з новими цифровими технологіями, які поки що слабо інституціоналізовані, проте цей процес не зупинити, і багато країн вже розглядають законодавче оформлення цих явищ. Але поки що існує інституціональна (нормативна, регуляторна) пустка і, відповідно, інституційно ці нові технології мають бути оформлені так, щоб максимізувати вигоди від забезпечення ними зниження трансакційних витрат і мінімізувати можливий збиток від недобросовісного використання цих технологій (витрати опортуністичної поведінки).

Узагальнення наслідків впливу цифрових технологій на інституційне середовище зроблено в таблиці 1. При цьому слід враховувати як вплив нових цифрових технологій на існуючі інститути, так і з'явлення нових інститутів, які регулюють використання цифрових технологій. Можливості нових цифрових технологій практично автоматично підсилюють сильні сторони інституту грошового обігу.

Таблиця 1

Наслідки впливу цифрових технологій на інституційне середовище

Наслідки	В чому виявляється	Приклади
Цифровізація інститутів	Більше інститутів перетворюються на алгоритми (цифрові інститути), в яких є всі правила і санкції	Сайти держ. послуг, податкової служби та інше
Підвищення ефективності існуючих інститутів	Трансакційні витрати використання інститутів знижуються на порядок	Цифрові гроші, кредити, податки
Руйнування інституціональних пасток	Унаслідок кардинального зниження витрат неефективна норма стає не вигідною і сама зникає	Корупція щодо штрафів за порушення ПДР
З'явлення нових інституціональних пасток	Внаслідок швидкого появи нових технологій відбувається масове освоєння нових, недостатньо ефективних інститутів цифрової економіки.	Пошукова система Google, соціальна мережа Facebook, месенджер WhatsApp
Інституційний вакуум	Нові цифрові технології потребують для свого масового використання нових інститутів, появлення яких відбувається з великим запізненням внаслідок інерції суспільства та держави	Блокчейн, Інтернет речей, автономне водіння
Руйнування і зниження ефективності існуючих інституційних структур і угод	Нові цифрові технології підірвуть ринок і сферу застосування існуючих інституційних структур і угод (корпорацій і держав)	Платформи спільного використання

Джерело: складено автором на основі [8–12]

Щодо використання можливостей цифрових технологій для подолання дисфункції інституту, заходів з нейтралізації впливу загроз цифрових технологій на ефект від інституту та запобігання належного насичення загрозами цифрових технологій дисфункції інституту, частина з цих заходів вже зрозуміла, а частина тільки починає прорізуватися (таблиця 2).

Таблиця 2

SWOT-аналіз змін інституту грошового обігу під впливом технологій блокчейн та штучного інтелекту (великі дані)

Інститут грошового обігу		Цифрові технології								
		Можливості				Загрози				
		Зменшення витрат	Прискорення транзакцій	Підвищення захищеності	Підвищення прозорості	Витіснення держави	Цифрового шахрайства	Збереження особистих даних	Зайнятість населення	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	
Сильні сторони	Універсальність	Використання можливостей цифрових технологій відбувається автоматично, не потребує спеціальних заходів.				Державна криптовалюта				
	Відчуженість									

Продовження табл. 2

1	2	3			4	5	6	7
	Довгий термін придатності					Кібер-безпека		
Слабкі сторони	Підвищена вразливість до інфляції							Базовий дохід
	Можливість підробки			Біометрична кібер-безпека		Біометрична кібер-безпека	Біометрична кібер-безпека	
	Недостатня захищеність		Використання соціальних мереж			Державна криптовалюта		Базовий дохід
	Тіньова економіка			Відмова від готівки		Державна криптовалюта		

Джерело: складено автором на основі [12–16]

Щодо принципово нових інститутів, які мають регулювати нові цифрові технології, вони можуть виникнути природним чином, або ж можна спробувати їх створити, дотримуючись принципів та етапів інституційного проектування.

Висновки. Таким чином, говорити про загибель інститутів через заміщення цифровими технологіями та алгоритмами поки що рано. Основна причина життєздатності інститутів полягає в їх універсальності, оскільки за допомогою них можна регулювати будь-яку сферу людської діяльності. Однак можна виділити декілька загальних тенденцій у розвитку та зміні структури інститутів:

- цифровізація самих інститутів, перетворення їх на алгоритми (цифрові інститути);
- підвищення ефективності існуючих інститутів під впливом цифровізації, і внаслідок цього руйнування давно існуючих інституційних пасток;
- поява нових інституційних пасток, які вже пов'язані з використанням цифрових технологій;
- руйнування і зниження ефективності існуючих інститутів під впливом цифрових технологій;
- поява інституційного вакууму, пов'язаного з появою нових цифрових технологій, які не вписуються в інституційне середовище, і для регулювання яких не підходять існуючі інститути.

Відповідно, для більш ефективного та безпечного використання нових цифрових технологій необхідно заповнити інституційний вакуум, тобто модернізувати старі інститути та проектувати нові. Однак залишаються недослідженими питання про трансформацію економічної системи в умовах практично нульових трансакційних витрат, особливо з точки зору перерозподілу активів і ресурсів на користь більш ефективних власників відповідно до теореми Коуза. Також дуже складною є проблема здійснення трансакцій в Інтернеті речей без присутності людини. Основне питання полягає в тому, чи можна продовжувати вважати їх трансакціями, оскільки доручення все одно надходить від людини, чи можна правильніше говорити про появу в економіці певної сфери без трансакцій взагалі.

Список використаних джерел:

1. Арколакис Ч. Інновації та виробництво в глобальній економіці. *American Economic Review*. 2018. № 8. С. 21–28.
2. Браян А. В. Конкуруючі технології, збільшення прибутків і блокування за історичними подіями. *Економічний журнал*. 1989. № 99. С. 116–131.

3. Бочуля Т., Гринько П., Мухіна М. Інноваційні тенденції розвитку бізнесу як стимул для досягнення прогресивних конкурентних переваг. Європейське співробітництво. *Наукові підходи та прикладні технології*. 2018. № 3(34). С. 42–51.
4. Девенпорт Т. Х. Інноваційний процес: реінжиніринг за допомогою інформаційних технологій. Бостон, Массачусетс : Видавництво Гарвардської бізнес-школи, 1993. 229 с.
5. Давимук С. А., Федулова Л. І., Попадинець Н. М. Інноваційний розвиток підприємств у сфері торгівлі: світові тенденції та практика в Україні. Львів : М. І. Інститут краєзнавства Долішного, 2016. 127 с.
6. Трусова Н. В., Єременко Д. В. Цифровізація інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів бізнесу в мережевій ІТ-системі. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2022. № 1 (45). С. 104–114.
7. Clemons E. K., Reddi S. P., Row M. C. The Impact of Information Technology on the Organization of Economic Activity: The “Move to the Middle” Hypothesis. *Journal of Management Information Systems*. 1993. Vol. 10(2). P. 9–35.
8. Cordella A., Simon K. A. The Impact of Information Technology on Transaction and Coordination Cost. *Information Systems Research*. 1997. Vol. 6(145). P. 210–221.
9. Drahokoupil, J., Piasna A. Work in the Platform Economy: Beyond Lower Transaction Costs. *Intereconomics: Review of European Economic Policy*, 2017. Vol. 52. P. 335–340.
10. Duval Y., Utoktham C., Kravchenko A. Impact of implementation of digital trade facilitation on trade costs. *ARTNeT Working Paper Series*. 2018. Vol. 174. P. 1213.
11. Frenken K., Vaskelaine, T., Fünfschilling L., Piscicelli L. An Institutional Logics Perspective on the Gig Economy. *Theorizing the Sharing Economy: Variety and Trajectories of New Forms of Organizing (Research in the Sociology of Organizations)*. 2020. Vol. 66. P. 83–105.
12. Johns N. Regulating the Digital Economy. *ORF Special report*. 2015. Vol. 6. P. 127–140.
13. Garcia A. R. AI, IoT, Big Data, and Technologies in Digital Economy with Blockchain at Sustainable Work Satisfaction to Smart Mankind: Access to 6th Dimension of Human Rights. *Smart Governance for Cities: Perspectives and Experiences*. 2020. P. 365–385.
14. Landini F. The evolution of control in the digital economy. *Journal of Evolutionary Economics*. 2016. Vol. 26. P. 407–441. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00191-016-0450-z>
15. Trusova N. V., Oleksenko R. I., Kalchenko S. V., Yeremenko D. V., Pasička S. R., Moroz S. A. Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies. *Estudios de Economía Aplicada*, 2021. Vol. 39(5). P. 1–15.
16. Trusova Natalia V., Yeremenko Denys V., Karman Serhii V., Kolokolchikova Iryna V., Skrypnyk Svitlana V. Digitalization of investment-innovative activities of the trade business entities in network IT-System. *Estudios de Economía Aplicada*. 2021. Vol. 39(5). P. 1–19.

References:

1. Arkolakis, Ch. (2018). Innovatsii ta vyrobnytstvo v hlobalnii ekonomitsi. *American Economic Review*, 8, 21–28 [in Ukrainian].
2. Braian, A. V. (1989). Konkuriuchi tekhnolohii, zbilshennia prybutkiv i blokuvannia za istorychnymy podiiamy. *Ekonomichnyi zhurnal*, 99, 116–131 [in Ukrainian].
3. Bochulia, T., Hrynko, P., Mukhina, M. (2018). Innovatsiini tendentsii rozvytku biznesu yak stymul dlia dosiahnennia prohresyvykh konkurentnykh perevah. Yevropeiske spivrobitnytstvo. *Naukovi pidkhody ta prykladni tekhnolohii*, 3(34), 42–51 [in Ukrainian].
4. Devenport, T. Kh. (1993). Innovatsiyni protses: reinzhynirynh za dopomohoiu informatsiinykh tekhnolohii. Boston, Massachusetts: Vydavnytstvo Harvardskoi biznes-shkoly [in Ukrainian].
5. Davymuk, S. A., Fedulova, L. I., Popadynets, N. M. (2016). Innovatsiyni rozvytok pidpriemstv u sferi torhivli: svitovi tendentsii ta praktyka v Ukraini. Lviv: M.I. Instytut kraieznavstva Dolishnoho [in Ukrainian].
6. Trusova, N. V., Yeremenko, D. V. (2022). Tsyfrovizatsiia investytsiino-innovatsiinoi diialnosti subiektiv biznesu v merezhevi IT-systemi. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Matornoho (ekonomichni nauky)*, 1 (45), 104–114 [in Ukrainian].
7. Clemons, E. K., Reddi, S. P., Row, M. C. (1993). The Impact of Information Technology on the Organization of Economic Activity: The “Move to the Middle” Hypothesis. *Journal of Management Information Systems*, 10(2), 9–35.
8. Cordella, A., Simon, K. A. (1997). The Impact of Information Technology on Transaction and Coordination Cost. *Information Systems Research*, 6(145), 210–221.
9. Drahokoupil, J., Piasna, A. (2017). Work in the Platform Economy: Beyond Lower Transaction Costs. *Intereconomics: Review of European Economic Policy*, 52, 335–340.
10. Duval, Y., Utoktham, C., Kravchenko, A. (2018). Impact of implementation of digital trade facilitation on trade costs. *ARTNeT Working Paper Series*, 174, 1213.
11. Frenken, K., Vaskelaine, T., Fünfschilling, L., Piscicelli, L. (2020). An Institutional Logics Perspective on the Gig Economy. *Theorizing the Sharing Economy: Variety and Trajectories of New Forms of Organizing (Research in the Sociology of Organizations)*, 66, 83–105.
12. Johns, N. (2015) Regulating the Digital Economy. *ORF Special report*, 6, 127–140.

13. Garcia, A. R. (2020). AI, IoT, Big Data, and Technologies in Digital Economy with Blockchain at Sustainable Work Satisfaction to Smart Mankind: Access to 6th Dimension of Human Rights. *Smart Governance for Cities: Perspectives and Experiences*, 365–385.
14. Landini, F. (2016). The evolution of control in the digital economy. *Journal of Evolutionary Economics*, 26, 407–441. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00191-016-0450-z>
15. Natalia V. Trusova, Roman I. Oleksenko, Sergey V. Kalchenko, Denys V. Yeremenko, Stanislava R. Pasioka, Svitlana A. Moroz. (2021). Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies. *Estudios de Economia Aplicada*, 39(5), 1–15.
16. Natalia V. Trusova, Denys V. Yeremenko, Serhii V. Karman, Iryna V. Kolokolchukova, Svitlana V. Skrypnyk.(2021). Digitalization of investment-innovative activities of the trade business entities in network IT-System. *Estudios de Economia Aplicada*, 39(5), 1–19.

*Yeremenko D. V., Doctor of Economic Sciences,
Professor at the Department of Economics and Business
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
denys.yeremenko@tsatu.edu.ua*

*Yeremenko L. V., PhD in Psychology,
Associate Professor at the Department of social Science and Humanites
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
larysa.yeremenko@tsatu.edu.ua*

THE IMPACT OF THE DIGITAL ECONOMY ON THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT

Abstract. *The article analyzes the qualitative change in the institutional environment under the influence of the spread of new digital technologies such as artificial intelligence, digital platforms, blockchain, and the Internet of Things. The positive effects, as well as threats and risks of digitalization of the economy are identified. It has been revealed that digital technologies significantly reduce transaction costs and thereby destroy existing institutional traps. Extrapolation of this trend into the future has shown that we are not in danger of the "death of institutions", but at the same time, the effect of Coase's theorem should fully manifest itself. However, existing institutions are under pressure from digital technologies, are being transformed or are dying out. At the same time, areas of institutional vacuum arise when new digital technologies remain insufficiently institutionalized for quite a long time, and their capabilities are not fully used. The influence of new digital technologies on the economy and on the institutional environment, as well as the consequences of such influence, has been determined. It is shown that the impact of digital technologies on the institutional environment can be direct and indirect. At the same time, the essence of the qualitative changes taking place in the institutional environment under the influence of digitalization can be summarized in the following ways: digitalization of the institutions themselves, increasing the effectiveness of existing institutions, the destruction of existing institutional traps and the emergence of new ones, the emergence of an institutional vacuum, the destruction and decrease in the effectiveness of existing institutions. To adjust the existing and develop new institutions of the digital economy, it is proposed to use the principles of institutional design.*

Keywords: *institutional environment; digitalization of the economy; artificial intelligence; digital platform; transaction costs; institutional traps; institutional vacuum.*